

Sillanpää elää draaman keinoin

Joulun aikaan 1971 sain Hämeenkyröstä puhelinsoiton. Kansalaisopiston rehtori Kauno Perkiömäki tiedusteli varovasti, olisiko mahdollista toteuttaa Sillanpään teoksista jonkinlaista kuvaelmaa hänen kotimuseonsa Myllykolun pihamaalle.

Opiskelin suomea ja kirjallisuutta Helsingin yliopistossa, olin vähän kirjoitellut lehtiin ja tehnyt muutaman elokuvakäsikirjoituksen. Näytelmää en ollut koskaan kokeillut.

Hämeenkyrössä tiedettiin, että sukujuureni isän puolelta juonsivat sinne, samoin että olin vähän tutkinut yliopistossa Sillanpään varhaistuotantoa. Näin ollen minun oletettiin suostuvan alustavaan yritykseen.

F. E. Sillanpää ei totta puhuen ole erityisen draamallinen kirjailija. Ymmärsin että Hämeenkyröön haviteltiin vain hänen kerrontaansa nauhalta ja muutamia henkilöitä liikehtimään kerronnan tahtiin. Ajattelin kuitenkin yrittää jotain kokonaisempaa, olihan kirjailijan teoksia filmattukin hyvällä menestyksellä.

Yleisesti muistettiin Taata Sillanpään radiossa esittämät joulupakinat ja lapsuuden muistelmat. Päätin tarttua jälkimmäisiin. Eikö näistä idyllinomaisista kertomuksista irtoaisi enemmänkin kuin vain kuvaelmia? Onhan niissä mäkitupalaisten elämään liittyvää kamppailua ja ristiriitaisuutta 1800-luvun lopulla ja ennen muuta mökinpojan koulutielle lähtemisen jännitteitä. Muutamia kyläyhteisön edustajia oli saatava mukaan.

Näin syntyi *Myllykolun Eemeli*, ensimmäinen näytelmäni. Se esitettiin harrastajavoimin Vanhan Kyrön päivillä heinäkuun alussa 1972 ja näyttämönä oli Myllykolun museon pihamaa. Kirjailijan syntymäkodin maasto antoi näytelmälle

erityistä autenttisuutta. Pirkanmaalaisia harrastajia ohjannut taiteilija Klaara Näre-Keskinen antoi esitykselle oman värikkään ja tanssillisenkin virityksensä.

Näytelmästä tuli suuri paikallinen tapaus, ja sen muutamaa esitystä seurasi 2000 katsojaa. Näyttelijöistä erottuivat Eemelin vanhempia Miinaa ja Pransua erinomaisesti esittäneet opettaja Helmi Tarkki ja metsäteknikko Pentti Laitinen. He saivatkin kantaa näitä rooleja toistakymmentä vuotta.

Ensimmäisen menestyksen innostamina esityksiä jatkettiin seuraavana kesänä 1973, jolloin halusin itse ohjata oman näkemykseni, avustajana opettaja Jorma Mikkonen. Lisäilin ja parantelin mielestäni tekstiä. Samalla rakennettiin uusi näyttämö ja katsomo luonnon luomille sijoille, Myllyjoen partaalle museorakennuksen viereen.

Eemeli palasi Myllykoluun vielä kolmesti 1978, 1988 ja 2012, ohjaajina Jorma Mikkonen, Eila Perkiömäki ja Vilma Tala. Kaikkiaan sitä on esitetty Myllykolussa puolisisensataa kertaa. Aina sen teksti on hieman elänyt; tähän painettu on alkuperäisten pohjalta tekijän auktorisoima.

Kun oli päästy hyvään alkuun, halusin jatkaa. Kirjoitin pro gradu -työni pohjalta keväällä 1975 näytelmän *Töllinmäen tohtori* Sillanpään nuoruuden vaiheista 1913-16, luontevana jatkona lapsuuden näytelmälle. Ohjasin jälleen Jorma Mikkosen kanssa, joka samalla esitti pääroolia, ylioppilas Sillanpäättä. Hänen nuorikkoaan Siikriä esitti oma vastaviihitty vaimoni Elina Ylivakeri, kansainvälinen valokuvamalli ja hämeenkyröläinen talon tytär.

Menestys yllätti meidät täysin. Ensimmäisenä kesänä *Tohtorin* näki 7000 katsojaa. Myllykolun pientareet täyttyivät, penkkirivit eivät riittäneet. Lähes sama tahti jatkui kolmena seuraavana kesänä. Näytelmä vieraili Pyynikin Kesäteatterissa ja siitä valmistui Anni Rotkon ohjaama sovitus Tv1:n ohjelmistoon 1978.

Töllinmäen tohtori koki uuden tulkinnan kesällä 2000, jolloin päärooleja näyttelivät Jere Lepola ja Vilja Pylysy, ohjauksesta vastasi tamperelainen Tapio Parkkinen. Esitysten myötä pääparista kehkeytyi oikeassakin elämässä aviopari.

Sillanpään elämästä kertova draamallinen trilogia kaartui siten näytelmäksi *Saavutus*, joka kertoi Eemelin ja Siikrin avioliiton ensivaikeuksista ja oman kodin eli taiteilijahuvila Saavutuksen monivaiheisesta rakennustyöstä 1920-luvun alussa. Näytelmää esitettiin vaihteeksi vain yhtenä kesänä 1985, ohjaajana Matti Poskiparta

2

Jyväskylän Kaupunginteatterista. Myllykolussa nähtiin nyt uusi Sillanpään pariskunta, maatalouslomittaja Reijo Häkkilä ja teatteriopiskelija Tea Panula. Seuraavana kesänä oli vuorossa näytelmä *Taistelu Hirvelän torpasta*, pieni tragikoominen sivuepisodi Sillanpään ja Raipalan talon suhteissa.

Lisäksi kaikki Sillanpään romaanit sekä novelli *Juhannusvieraat* on sovitettu Myllykolun Kesäteatteriin vuosina 1988-2014. Uusin dramatisointi on tulossa: ooppera *Sillanpää*, jonka on kirjoittamani libreton pohjalta säveltänyt Seppo Pohjola. Pääroolin, nuoren Sillanpään osan laulaa baritoni Waltteri Torikka. Ensiesitys on Myllykolussa heinäkuussa 2017.

Näin on F. E. Sillanpään elämä ja tuotanto kohtuullisen täyteläisesti saatu tulkituiksi hänen syntymäkotinsa luonnonläheisissä notkelmassa. Paikallisten harrastajavoimien lisäksi esityksissä on nähty muutamia ammattinäyttelijöitä, ja toteutukset ovat suurelta osin olleet ammattilaisten työtä.

Myllykolun Kesäteatteri on toiminut kohta 44 vuotta. Näytelmien tuotannosta ovat vastanneet aluksi Hämeenkyrön Kansalaisopisto ja oppilaskunta, sittemmin F. E. Sillanpään Seura ja Hämeenkyrön Näytelmäseura. Tunnusteleva alku on kantanut runsaamman sadon kuin osattiin ensin kuvitellakaan. Kirjoittajalleen näillä näytelmillä ja niiden antaumuksellisilla toteuttajilla on ollut suuri innoittava merkitys. Paljon huolta, vaivaa ja harrastusta ne ovat kysyneet, mutta tuoneet sitäkin enemmän tyydytystä.

Olen hyvin iloinen, että varhainen ydin näytelmistä saa näissä kansissa kestävän elämän; siitä kiitän idean isää Arto Pietilää ja suosiollista kustantajaa.

Helsingissä helmikuulla 2016

Panu Rajala